מבחן זנים – פרח שעווה

חוקרים שותפים: יעל סקוטלסקי - לשה"ד נגב
עירית דורי, ליאנה בן יונס, אלי מתן - מו"פ דרום
איתן שלמה - ממ"ר גד"ח משרד החקלאות.

מבוא:

פרח השעווה מהווה אחד הפרחים המובילים באיזור, היקף הגדול באיזור הנגב הצפוני כ - 1000 דונם.
תקופת השווק מתחילה מחודש אוקטובר כענף עם פקעים, ונמשכת עד לחודש מאי.
מעבר להגדלת ה"סל" השיווקי, בחינת זנים מאפשרת לנו לבחון את הדרך הטובה ביותר לפריסת עונת השיווק, והימנעות מיצירת עודפי היצע הגורמים בדרך כלל לירידה חדה במחירים ופגיעה ברווחיות.
בחירת זני פרח שעווה נעשת על ידי המגדל על סמך אינפורמציה המתקבלת מהמשתלות, לעיתים לוקה אינפורמציה זו בחסר שכן מבוססת על התנהגות הזנים באיזורי אקלים שאינם מייצגים את תנאי הגדול בנגב. לאור זאת הוחלט להקים בחוות הבשור חלקת זנים שתאפשר מעקב ואפיון כל זן חדש המוצע על ידי שתלני פרח שעווה.
חלקת התצפית תצפית של זני פרח שעווה נשתלה במו"פ דרום בעונת 97-8 ושתילה נוספת נערכה במרץ 1999.
כיום כוללת החלקה 16 זנים שמקורם משתי משתלות : "ניר" בכפר הס, ושלמה משיח בצור משה.
הזנים נשתלו כאמור בחודש ספטמבר 97 , ובחודש מרץ 99. הצמחים נשתלו בקרקע המקומית – חול, הטיפול בצמחים דומה לנוהגי הגדול השגורים בחלקות המסחריות באזור.

במהלך הגדול נערך מעקב ואפיון של הזנים השונים.

טבלה מס' 1: אפיון זני שעווה משתילת ספטמבר 1997

זן	קצב התפתחות	נטייה לכלורוזה	פקע צבע + גודל	פרח צבע + גודל	מופע כללי + הערות
Early Bird (משיח)	3	3	ירוק-אדום 1	לבן-קרם עם לב צהוב-ירוק – 2	ענף מסועף, עתיר פקעים, עלים קצרים, פריחה מרשימה
Sweet-Georgia (משיח)	3	1	ירוק-אדום 1	לבן 1	ענף מסועף וחלש (רביצה), עלים ארוכים, המשך צימוח אחרי התפרחת
מדונה (נייר)	1	1	אדום 3	לבן 3	ענף קצר יחסית, עלים קצרים
מאיה (נייר)	1	1	אדום 3	לבן עם כתמים ורודים – 3	ענף קצר יחסית, עלים קצרים
עדי (נייר)	2	1	אדום עז 3	ורוד אם כתמים לבנים – 3	ענף מסועף, קצר, עלים קצרים מרשים ביותר עם פקעים.
רז (נייר)	1	3	ירוק-אדום 1	לבן 1	מבנה "ברושי" , עלים קצרים. מופע מרשים גם ללא פריחה. המלצת השתלן לשתילה בטוף.
Late-Violet (נייר)	3	1	אדום 2	סגול 2	ענף מסועף, עלים ארוכים, גבעול אדום.
Della (נייר)	3	1	לבן-ירקרק 3	לבן-ורוד 3	ענף מסועף, עלים ארוכים, מרשים מאוד עם פקעים.
Hot-Pink (נייר)	2	1	ורוד כהה 1	ורוד כהה 2	ענף מסועף, עלים ארוכים, גבעול אדום,עתיר פקעים.
Double-Devil (נייר)	1	1	לבן 1	ורוד בהיר 2	ענף מסועף, עלים ארוכים, עתיר פקעים
מפתח:	1 = איטי 3 = מהיר	1 = נמוך 3 = גבוה	1 = קטן 3 = גדול		

טבלה מס' 2: <u>מועדי התמינות ופריחה של הזנים</u>.

	מועד הופעת הפקעים			מועד תחילת הפריחה		
זן	97-98	98-99	99-2000	97-98	98-99	99-2000
Early Bird (משיח)	סוף נובמבר	אמצע נובמבר	אמצע נומבר	סוף דצמבר	תחילת ינואר	
Sweet-	תחילת	תחילת	אמצע	תחילת	אמצע	

Georgia (משיח)	דצמבר	נובמבר	נובמבר	פברואר	דצמבר	
מדונה (ניר)	אמצע נובמבר	סוף אוקטובר	אמצע אוקטובר	אמצע דצמבר	אמצע דצמבר	
מאיה (ניר)	תחילת דצמבר	אמצע אוקטובר	אמצע אוקטובר	אמצע פברואר	תחילת דצמבר	
עדי (ניר)	סוף נובמבר	אמצע אוקטובר	אמצע אוקטובר	סוף פברואר	אמצע נובמבר	
רז (ניר)	אמצע מארס	אמצע פברואר		סוף מארס	אמצע מארס	
Late-Violet (ניר)	אמצע פברואר	אמצע נובמבר	סוף נובמבר	אמצע מארס	תחילת פברואר	
Della (ניר)	תחילת דצמבר	אמצע נובמבר	אמצע נובמבר	סוף פברואר	סוף ינואר	
Hot-Pink (ניר)	סוף פברואר	תחילת אפריל		אמצע אפריל	אמצע אפריל	
Double-Devil (ניר)	סוף מארס	תחילת אפריל		סוף אפריל	סוף אפריל	

סכום:

אפיוני הזנים כפי שמופיעים בטבלאות ובאיור הנ"ל עשויים להקל על המגדל בבחירת הזנים.
בהתאם לתקופת השיווק המבוקשת, סוג המוצר (פרחים או פקעים) ותכונות נוספות כגון צבע פרח/פקע , יבול, התפלגות אורך ענפים, רגישות למחלות ועוד.
נראה כי הזנים הנ"ל מאפשרים פריסה נוחה של השיווק בפרח שעווה החל בסתיו וכלה באביב המאוחר.
יחד עם זאת ראוי לציין את הנקודות הבאות:
הזן עדי הגיב מצויין לטיפולי ג'יברלין אשר ניתנו בחודשים יוני-יולי כאשר הפריצות החדשות היו בגובה 15-10 סמ'. המינון אשר ניתן : 100 ח"מ.
הזן "רז" אמנם סבל מאוד מכלורוזה בשנה הראשונה לגידול אך רגישות זו נעלמה משנת הגידול השניה. השנה נבדקת אפשרות לגיזום כפול במטרה לקבל ענפים דקים יותר רבים יותר.

הזן "Double Devil" בעל עקמומיות מסויימת בענפים ובנוסף אינו עתיר יבול.

הזן " Hot Pink" רגיש מאוד לחלפת.

בזן " Sweet Georgia " היו בעיות של הפרח הקטוף. מקווים שתיפתרנה השנה.

לזן "Early Bird " ריח לא נעים אחרי הקטיף. נראה שעובדה זו לא הפריעה בשווק.
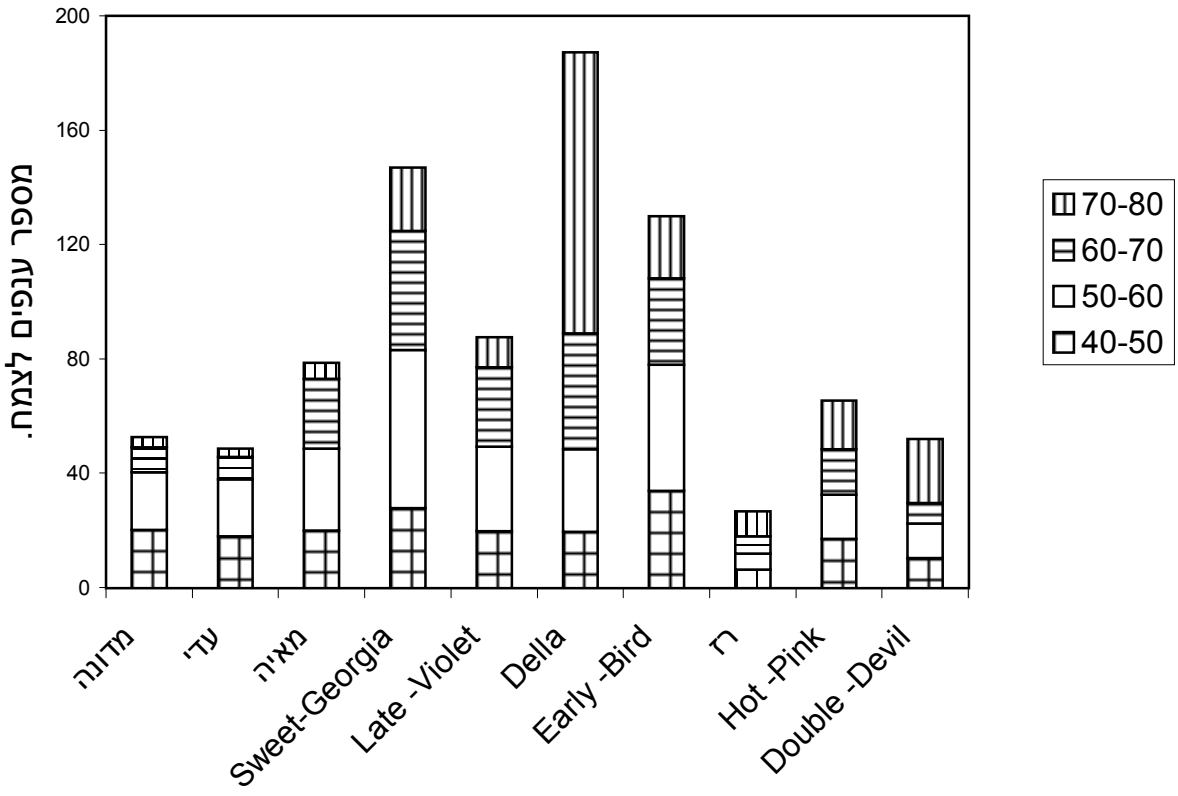
התפלגות היבול בזני פרח שעווה